

ÉNEK-ZENE OSZTATLAN TANÁRSZAK – ZÁRÓVIZSGA SZAKMAI TÉTELEK (A)

A tételekhez lehetőség szerint zenei anyagot is mutassanak be, amit szabadon választhatnak. A vizsgán használhatják a megtanult zenedarabok kottáit, amennyiben szükséges és a tétel nem zárja ki. Behozható hangszer, valamint hangvilla, toll/ceruza. Egyéb segédeszköz nem használható. A feleletet úgy kell megtervezni, hogy a vázlatban megjelölt pontok mindegyikére sor kerüljön, és az előadott zeneművel együtt 10-15 perces legyen.

1. Európa népzeneje.

A magyar népzene stílusrétegei.

Jeles napok énekes szokásai.

Népi hangszerek és együttesek.

A népdalok műzenei feldolgozásai.

A népzene megjelenése az iskolai tananyagban és az iskolán kívüli zenei nevelésben.

A hazai nemzetiségek zenéje, a tanulók multikulturális szemléletének kialakítása.

Zenei példa élményszerű bemutatása az iskolai tankönyvek dalanyagából. (Egy magyar és egy idegen népdal eléneklése szöveggel, kotta nélkül, vagy népdalfeldolgozás eléneklése saját zongorakísérettel.)

2. A középkor egyházi és világi zenéje, a reneszánsz zenéjének általános sajátosságai.

A kor zenei anyaga az iskolai tankönyvekben.

Zene és a társművészetek kapcsolatának felismertetése.

A gregorián ének fogalma, eredete és sajátosságai.

A mise részei.

A zenei írás kialakulása, fejlődése.

A lovagi dalkultúra.

Hangszeres zene.

A gregorián zene továbbélése az európai műzenében.

Zenei példák élményszerű bemutatása az iskolai tankönyvek anyagából szöveggel, szolmizálva vagy ABC-s nevekkel kotta nélkül.

Műfajok, zeneszerzési technikák.

Palestrina, Lassus művészete.

A reneszánsz hangszeres zenéje.

A humanista filozófia, a reneszánsz zene, képzőművészet és irodalom kapcsolatának felismertetése.

A XI-XVI. sz. magyar műzenéje.

Tinódi Lantos Sebestyén és Bakfark Bálint zenéje a középkori tankönyvekben. Zenei példák élményszerű bemutatása a gimnáziumi és az ének-zenei általános iskolai tankönyvek anyagából kotta nélkül.

3. A barokk kor tanítása az iskolában. Johann Sebastian Bach és Georg Friedrich Händel művészetének közvetítése a különböző iskolatípusokban.

A kor általános jellemzői (történelmi háttér, képzőművészet, irodalom).

A számozott basszus (generálbasszus).

Hangnemi kapcsolatok rendje. Affektus - tan.

Vokális műfajok (opera, oratórium, kantáta).

Az opera kialakulása és fejlődése Itáliában, Franciaországban és Angliában

Hangszeres műfajok és formák.

Vivaldi: A négy évszak c. műve az iskolai tankönyvekben.

A XVII.-XVIII. sz. magyar műzenéje a gimnáziumi tankönyvekben.

Zenei anyag: Barokk szemelvény lapról olvasása. Egy zeneműrészlet élményszerű előadása az iskolai tankönyvek anyagából kotta nélkül és/vagy a Vivaldi – concertók témáinak eléneklése vagy hangszeres előadása fejből.

Életének legjelentősebb eseményei zeneszerzői munkásságának tükrében.

A tankönyvekben feldolgozott művek felsorolása (a közoktatásban használt minden tankönyvet figyelembe véve). Egy kiválasztott mű bemutatása.

A temperált hangrendszer. Das wohltemperierte Klavier.

Zenei anyag: Egy Bach-mű (menüett, korál, invenció, prelúdium és fuga, szvit-tétel stb.) hangszeres, és egy másik, vokális mű vagy műrészlet előadása. Az egyik a szóbeli feleletben bemutatott mű, vagy annak részlete legyen, ezt kotta nélkül.

Életének legjelentősebb eseményei zeneszerzői munkásságának tükrében

A tankönyvekben feldolgozott művek felsorolása (a közoktatásban használt minden tankönyvet figyelembe véve).

A Messiás c. oratórium bemutatása a gimnáziumi tankönyv alapján.

Zenei anyag: A Messiás c. oratórium valamely témájának eléneklése szöveggel, szolmizálva vagy ABC-s hangnévvel fejből. Ária a Rinaldo c. operából (Csordul a könnyem...), vagy más operarészlet élményszerű előadása fejből, vagy saját zongorakísérettel kottából.

4. A bécsi klasszicizmus.

Az iskolai tankönyvekben szereplő bécsi klasszikus szimfóniák (Haydn, Mozart, Beethoven) felsorolása.

G-dúr (Üstdob) szimfónia bemutatása az általános iskolában.

Az Évszakok c. oratórium tanításának módszerei, bemutatása a gimnáziumban.

Haydn életének legjelentősebb, ill. magyar vonatkozású eseményei zeneszerzői munkásságának tükrében.

A klasszikus összhangzattan főbb szabályai és harmóniai.

Zenei anyag: A szimfónia-tételek fő témáinak bemutatása énekelve, vagy hangszeren fejből. Az oratórium egy témájának élményszerű előadása szöveggel, szolmizálva vagy ABC-s nevekkel fejből, vagy saját zongorakísérettel kottából. Kadencia zongorázása.

Az opera keletkezésének, bemutatásának körülményei és ideje. Helye a mozarti életműben. Főbb életrajzi adatok.

Az opera szereplőinek felsorolása hangfajjukkal együtt.

A szereplők egymással való kapcsolatának bemutatása.

Az opera tagolódása, legismertebb részleteinek felsorolása.

Operaelőadás megtekintésének előkészítése és megszervezése a gyermekek számára. Mozart többi operájának felsorolása.

Személyiségfejlesztés az opera segítségével.

A többszólamúságra nevelés fokozatai, eszközei és módszerei.

Zenei anyag: Egy Mozart-dal, operarészlet vagy kánon élményszerű előadása szöveggel fejből, vagy saját zongorakísérettel kottából.

Életének legjelentősebb eseményei zeneszerzői munkásságának tükrében. Magyar kapcsolatok.

Opera, nyitányok, szimfóniák, versenyművek, szonáták, kamarazene (felsorolás).

A szonátaforma. A szonáta, mint ciklikus mű.

A zenei írás-olvasás, zenei készségfejlesztés lehetőségei Beethoven dalokon keresztül a tankönyvek dalanyagából kiindulva.

Zenei anyag: Beethoven: IX. szimfónia IV. tételének részlete – Örömmóda, az EU himnusza - előadása szöveggel, fejből. Hangszeres mű vagy műrészlet, ill. egy dal előadása kottából.

5. Franz Schubert és Robert Schumann művészete.

Schubert, a dalköltő. Legfontosabb életrajzi adatok, magyar vonatkozások.

Daltanítási módszerek bemutatása az iskolai tankönyvekben szereplő Schubert - dalok kapcsán. A tankönyvekben szereplő dalok felsorolása.

Schubert: A pisztráng, A-dúr zongoraötös.

A dalciklus, mint műfaj.

Schumann dalciklusai.

A tankönyvekben szereplő Schumann – művek felsorolása.

A két gránátos c. dal elemzése.

Zenei anyag: A fent említett két dal, vagy más dalok (egy Schubert, egy Schumann) élményszerű előadása fejből, vagy saját zongorakísérettel kottából. Egy romantikus dal lapról olvasása.

6. Liszt Ferenc művészetének bemutatása az iskolai tankönyvek alapján.

Életének legjelentősebb eseményei zongoraművészi és zeneszerzői munkásságának tükrében, kiemelve a magyar vonatkozásokat.

A tankönyvekben előforduló Liszt-művek megnevezése.

Legfontosabb zongoraművei, ill. sorozatai.

A szimfonikus költemény, mint műfaj.

Zenehallgatási szempontok megfogalmazása a Les Préludes c. műhöz kapcsolódóan.

A verbunkos zene és a népies műdal jellemzői és megjelenésük Liszt műveiben.

XIV. rapszódia .

Zenei anyag: A Les Préludes témáinak bemutatása énekelve (szolmizálva vagy ABC-s hangnevekkel), ill. hangszeren kotta nélkül. A Magyar ünnepi dal részletének előadása fejből szöveggel, vagy saját zongorakísérettel kottából. A XIV. rapszódiában felhasznált népies műdal előadása szöveggel fejből.

7. Giuseppe Verdi, az olasz nemzeti egység és a polgári forradalom zeneköltője.

Életének legjelentősebb eseményei zeneszerzői munkásságának tükrében.

Operái (felsorolás).

Az iskolai tankönyvekben található zeneművek megnevezése.

A tankönyvekben feldolgozott operák közül egy kiválasztott opera ismertetése (az opera szereplőinek felsorolása hangfajukkal együtt, a szereplők egymással való kapcsolatának bemutatása, az opera tagolódása, legismertebb részleteinek megnevezése).

Zenei anyag: Énekeljen, vagy hangszeren adjon elő két részletet a tankönyvekben szereplő operákból.

8. Richard Wagner zeneszerzői tevékenységének fő területe.

Életének legjelentősebb eseményei zeneszerzői munkásságának tükrében.

Operái. A tetralógia.

Leitmotiv.

Az iskolai tankönyvek alapján mutassa be egyik operáját (az opera szereplőinek felsorolása hangfajukkal együtt, a szereplők egymással való kapcsolatának bemutatása, az opera tagolódása, legismertebb részleteinek megnevezése).

Zenei anyag: A bemutatott opera főbb témáinak eléneklése szöveggel, szolmizálva vagy ABC-s hangnévvel, ill. eljátszása hangszeren fejből. Opcionális: egy részlet eléneklése saját zongorakísérettel kottából.

9. Az orosz romantika.

Az orosz romantikus és utóromantikus zeneszerzők felsorolása.

Csajkovszkij és Muszorgszkij életének főbb eseményei.

Legjelentősebb alkotásaik.

Csajkovszkij: Diótörő. A mese balett szereplőinek és szüzséjének bemutatása.

Zene és tánc kapcsolata. Koreográfia.

Motivációs lehetőségek a mese balett tanítása kapcsán.

Képzőművészet és zene kapcsolata.

Muszorgszkij: Egy kiállítás képei c. műve.

Zenei anyag: Mutasson be egy-egy témát a fenti művekből énekelve, vagy hangszeren fejből.

Énekeljen egy dalt, vagy dalrészletet a fenti szerzők valamelyikétől, vagy játsszon el egy hangszeres darabot.

10. A Himnusz zeneköltője, a magyar nemzeti opera megteremtője: Erkel Ferenc.

Életének legjelentősebb eseményei zeneszerzői munkásságának tükrében.

Operái (felsorolás).

Az iskolai tankönyvek anyagát használva mutassa be Erkel egy operáját (az opera szereplőinek felsorolása hangfajjukkal együtt, a szereplők egymással való kapcsolatának bemutatása, az opera tagolódása, legismertebb részleteinek megnevezése).

A Szózat zeneköltője, Egressy Béni.

A helyes prozódia jelentősége.

Jelen korunk magyar zenei intézményeinek felsorolása.

Zenei anyag: Énekelje el saját zongorakíséretével a Himnuszt és a Szózatot

11. A zenei impresszionizmus: Debussy és Ravel művészete.

Impresszionizmus a zenében és a képzőművészetben.

Debussy és Ravel életének legjelentősebb eseményei zeneszerzői munkásságuk tükrében. Magyar vonatkozások.

Műveik.

A tankönyvekben szereplő impresszionista alkotások felsorolása.

Zenei anyag: Énekelje el Ravel: Bolero c. művének témáját az ostinato ritmus kopogásával.

Opcionális: adjon elő egy Debussy-művet.

12. A XX. sz. főbb zenei irányzatai.

Folklorizmus.

Expresszionizmus.

Tizenkétfokúság.

Szerializmus.

Az új bécsi iskola.

Neoklasszicizmus.

Aleatoria.

Minimalizmus.

Bruitizmus.

Elektronikus zene.

Mutassa be 1-1 jellemző mondattal az irányzatokat. Nevezzen meg hozzájuk tartozó zeneszerzőket és főbb műveiket. Schönberg, Webern, Sztravinszkij műveiből egyet kiválasztva mutassa be, hogyan közvetítené alkotásait a gyerekeknek.

13. Bartók Béla művészete.

A szöveg: Balázs Béla és a szimbolizmus.

Az opera keletkezése, bemutatása és további sorsa, a szereplők.

Bartók Béla kórusművei. Karvezetési problémák a Kánon, Levél az otthoniakhoz vagy Ne menj el c. kórusművében.

Zenei anyag: A választott mű partitúraszerű eljátszása, vagy egy darab bemutatása a Mikrokozmosz vagy a Gyermeknek c. sorozatból. Lehetőleg a bemutatásra kiválasztott mű, vagy annak részlete legyen.

14. Kodály Zoltán zenepedagógiája és pedagógiai művei. Más elterjedt zenei nevelési módszerek.

Kodály-módszer: módszer és filozófia.

A zenei nevelés során használható művei.

Más elterjedt zenei nevelési rendszerek vázlatos ismertetése, összehasonlítása.

Ritmikai és dallami ismeretek tanítása XX. sz.-i magyar és európai zenei példákon. (Pl. Ránki György: Nyelvtörő kánon, Orff: Ritmus rondó játék.)

Zenei anyag: Kodály –tricina, vagy más mű eléneklése és/vagy hangszeres megszólaltatása.

<http://nti.btk.pte.hu/ikultura/documents/2005/2/tan2005-2.pdf>

Javasolt irodalom:

Lukin László-Ugrin Gábor: Ének-zene a gimnázium I-III. osztálya számára

Szabó Helga: Ének-zene az általános iskola szakosított tantervű 4. , 5. - 8. osztálya számára

Dobszay László-Szabó Helga: Ének-zene az általános iskola szakosított tantervű 6.- 7. osztálya számára

Király Katalin: Ének-zene a 9-10. osztály számára. Mozaik Kiadó, Szeged, 2009. ill. 2010.

Ulrich Michels: Atlasz. Zene. Atheneum kiadó, Budapest, 2000 és későbbi kiadások

www.wikipedia.hu

www.sulinet.hu